

Hämmennystä siirtolaisuusrintamalla

Maamme lienee Euroopan viimeisin markkinatalousmaa, jolla ei ole suurta siirtolaisvähemmistöä. Tässä suhteessa on odotettavissa selvä muutos. Lisääntyvään maahanmuuttoon on useita syitä. Ehkä tärkein on maassamme vallitseva ja jatkuvasti paheneva työvoimapula. Sen suuruudeksi arviodaan tällä hetkellä noin 50 000 henkeä. Tilannetta ei suinkaan helpota se, että esimerkiksi 1990-luvulla kuntiin on suunnitteilla noin 400 000 uutta työpaikkaa, lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon sektorille.

Työvoimapulasta johtuen maahanmuutto on saanut piirteitä, jotka osoittavat tilanteen olevan karkaamassa viranomaisien hallinnasta. Maassamme oleskelee suurehko määrä virolaisia, virallisesti harjoittelijoina, monet käytännössä työntekijöinä. Erikseen ovat sitten turistiviisumilla tänne tulleet, jotka varsinkin kesäisin koettavat hankkia länsivaluutta mahdollisuksiensa mukaan.

Tasavallan presidentin huhtikuinen inkeriläislausunto on monimutkaistanut maahanmuuttotilannetta entisestään. Presidentti Koiviston mukaan inkeriläisiä on pidettävä paluumuuttajina. Kuten tunnetua, periytyy inkeriläisyys vuonna 1617 solmittuun Stolbovan rauhaan. Tuolloin maastamme siirtyi kymmeniätuhansia ihmisiä luterilaisuuden etuvartioksi Ruotsin saamalle uudelle alueelle.

Noista päivistä lähtien Suomesta on muuttanut siirtolaisina eri maihin yli mil-

joona henkeä. Inkeriläisyyteen verrattuna varsin nuorta suomalaisasutusta on Pohjois-Norjassa, Pohjois-Amerikassa ja Ruotsissa. Mikäli maamme viranomaiset antavat inkeriläisille erityisaseman paluumuuttajina, tehdään tässä suhteessa vääräyttyä esimerkiksi kveeneille, amerikkalais-suomalaisille tai vaikkapa ruotsinsuomalaisille.

Kaiken kaikkiaan inkeriläisiin liittyvät kysymykset ovat monimutkaisia. Kukaan ei kiistä tämän kansanosan kärsimyksiä ja menetyksiä. Inkeriläiset ansaitsevat kaiken myötätuntomme ja tukemme. Siitä huolimatta siirtolaisuusasioissa olisi pysyttävä johdonmukaisena. Siirtolaisuusasiain neuvottelukunta on julkaissut useita komiteamietintöjä, mm. vuonna 1986 valmistunut *Paluumuuton esteet* on ansiokas omalla alallaan. Mielenkiintoista suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa on se, että presidentti yhdellä haastattelulausunnollaan saa enemmän aikaan kuin komitea mietinnöllään.

Terveisiä Tallinnasta

Olin toukokuun lopulla Tallinnan kaupunginhallituksen kutsumana esitelmöimässä Viron ja Suomen välisestä muuttoliikkeestä. Kuten jo edellä totesin, on Viirosta jo nyt maahanmuuttoa Suomeen. Mikäli muutto vapautuu tulevaisuudessa, on oletettavaa, että eteläisestä naapuristamme suuntautuu varsin voimakas muuttopaine tänne. Esi-

merkiksi palkkaerot Suomen ja Viron välillä ovat monikymmenkertaiset. Kun Pohjois-Suomesta 1960-luvulla oli suuri joukkomuutto Ruotsiin, oli maidemme välinen palkkaero Ruotsin hyväksi noin kaksinkertainen. Siitä huolimatta Ruotsia pidettiin kultamaana.

Virosta Suomeen suuntautuvasta mahdollisesta joukkomuutosta on ainakin kolme seurausta: ensinnäkin työvoimapulamme helpottuu. Toiseksi Viro menettää nuoria ikäluokkia, jotka se tarvitsisi itsekin oman väestöllisen ja taloudellisen tulevaisuutensa turvaamiseksi. Kolmas seuraus on lähinnä hypoteettinen, mutta täysin mahdollinen. Sen mukaisesti Suomeen muuttavan virolaisen työpaikka Virossa täyttyy jollain muulla Neuvostoliiton kansallisuuden edustajalla. Tällöin Viron väestötilanne kärjistyy edelleen. Olen aikaisemminkin todennut, että maamme olisi tunnettava vastuunsa Virosta. Miten tämä voi tapahtua ilman että virolaisilta evätään demokratiaan kuuluva vapaa muutto-oikeus, onkin tuhannen taalan kysymys.

Lopuksi

Siirtolaisuusinstituutin tutkimustoiminta on tällä hetkellä murrosvaiheessa. Hannele Hentula sai australiansuomalaisten kieleen liittyvän tutkimuksensa valmiiksi. Hannele ottaa etäisyyttä menneeseen ja muuttaa miehensä Gunnarin kera Uruguayhyn kehitysyhteistöihin.

Merja Pitkäranta on vuorostaan saanut valmiiksi Turun kaupunkia koskevan paluumuuttotutkimuksensa. Hanke on lajissaan viimeinen, sillä näillä näkymin Turun ja sen ympäristön muuttoprosessit on selvitetty varsin perusteellisesti Siirtolaisuusinstituutissa valmistuneiden raporttien avulla.

Kolmas valmistunut raportti on Kimmo Koirasen ja Taisto Hujasen (Tampereen yliopisto) yhteisjulkaisu. Tutkijat ovat selvittäneet siirtolaisuutta koskevaa lehdistökirjoittelua maamme sanomalehdistössä.

Tutkimussaralla toki tapahtuu koko ajan muutakin. Siirtolaisuusinstituutti järjestää syksyllä kaksi huomattavaa tutkimuskonferenssia. Pohjoismaisten muuttoliiketutkijoiden seminaari järjestetään Hanasaassa ensi lokakuussa yhteistyössä työministeriön kanssa. Sen sijaan marraskuussa pidettävä IV muuttoliikesymposium on täysin omaa tuotetta. Kaikki asiasta kiinnostuneet, ottakaapa yhteyttä instituutin toimistoon.

Itse siirryn syksyllä Turun yliopistoon opetustehtäviin. Siirtolaisuustutkimuksessa tunnetaan hyvin termi ”juurille palaaminen”. Onko tämä sitä, sen aika näyttää. Nyt on virkavapautta anottu ja saatu vuodeksi. Omasta puolestani toivotan kaikille hyvää kesää.

Ismo Söderling